

Отримано: 23 вересня 2025 р.

Прорецензовано: 10 жовтня 2025 р.

Прийнято до друку: 20 жовтня 2025р.

email: olha.sadlovskaa@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6741-9648>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-27\(95\)-18-22](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-27(95)-18-22)

Клімук О. С. Лінгвістичний статус та особливості функціонування висловлень вдячності в англійському діалогічному мовленні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія» : науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 27(95). С. 18–22.

УДК: 811.111'27:177.77](045)

Клімук Ольга Сергіївна,
аспірантка 1-го року навчання факультету лінгвістики,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИСЛОВЛЕНЬ ВДЯЧНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Статтю присвячено аналізу ознак та особливостей функціонування висловлень вдячності в англійському діалогічному мовленні. Розглянуто наявні трактування явища вдячності у площині його міждисциплінарного вивчення, зокрема, проаналізовано дефініції вдячності як вияву позитивної емоції, чесноти, морального обов'язку та мовленнєвого акту з притаманним йому емоційно-прагматичним потенціалом. З'ясовано, що висловлення вдячності є найпростішим і загальноприйнятим способом вираження почуття вдячності, яке виникає у людини як емоційна реакція у відповідь на зовнішні стимули (вербальні або невербальні). За результатами аналізу особливостей актуалізації висловлень вдячності у процесі комунікації у статті узагальнено їхнє функційне призначення, здатне розкривати не лише ставлення мовця до співрозмовника, але й прагматичну мету комунікативного акту, а саме: фатична, або ритуальна функція, спрямована на регулювання й дотримання соціально прийнятих норм і ритуалів увічливості; емоційно-експресивна функція, що полягає у вираженні щирої позитивної оцінки дії чи слів співрозмовника у формі щирої вдячності, а також оцінно-критична функція, орієнтована на висловлення іронічно-саркастичної оцінки некорисної дії чи слів співрозмовника у формі нещирої подяки. Систематизовано мовні ознаки актуалізації висловлень вдячності, найчастотнішими серед яких зареєстровано вживання шаблонних етикетних фраз та емоційно-оцінних лексичних одиниць, звертання, каузативів подяки, засоби номінування особи, якій адресовано висловлення тощо, супроводжувані варіативністю невербальних засобів комунікації (жестові, мімічні, проксемічні, тактильно-кінестетичні та ін.). Запропоновано систематизацію функційного призначення висловлень вдячності доцільно використовувати як методологічне підґрунтя під час планування й розробки методики проведення експериментально-фонетичного дослідження просодичного оформлення різних за емоційно-прагматичним потенціалом висловлень вдячності, актуалізованих в англійському діалогічному мовленні.

Ключові слова: вдячність, висловлення вдячності, визначення, ознаки, функційне призначення, англійське діалогічне мовлення.

Olha Klimuk,
1-st year PhD Student of the Faculty of Linguistics,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

LINGUISTIC STATUS AND FUNCTIONAL SPECIFICITY OF THE UTTERANCES OF GRATITUDE IN ENGLISH DIALOGICAL SPEECH

This article provides the analysis of characteristics and functional specificity of the utterances of gratitude in the English dialogical speech. It outlines interdisciplinary approaches to the interpretation of the phenomenon of gratitude, in particular, it analyses the definitions of gratitude as a positive emotion, virtue, moral duty, speech act with a definite emotional and pragmatic potential. It has been established that utterances of gratitude are widely recognized as the easiest and most common way of expressing gratitude, which emerges as an emotional response triggered by external stimuli, whether verbal or non-verbal. Based on the results of the specificity of utterances of gratitude actualisation in the process of communication, the article summarises their functional role, revealing not only the speaker's attitude to the interlocutor, but also the pragmatic aim of the communicative act, namely: the phatic or ceremonial function focused on regulating and adhering to the socially accepted norms, requirements, and customs of politeness; the emotional-and-expressive function, which presupposes a sincere positive assessment of the interlocutor's action or words in the form of sincere gratitude, as well as the evaluative-and-critical function aimed at expressing an ironic and sarcastic assessment of the interlocutor's unhelpful action or words in the form of insincere gratitude. This article also provides a systematisation of linguistic features of the utterances of gratitude actualisation, the most common among which are as follows: the extensive use of cliché phrases of politeness; emotionally coloured evaluative lexical units; appeals, causatives of gratitude, the means nominating the person to whom the utterance is addressed, etc., being accompanied by a wide variety of non-verbal means of communication (gestural, facial, proxemic, tactile-kinesthetic, etc.). The proposed systematisation of the functional role of utterances of gratitude can serve as a methodological tool during planning and developing methodology for conducting an experimental phonetic study of prosodic organisation of the utterances of gratitude actualised in English dialogic speech with various degrees of emotional and pragmatic potentials.

Keywords: gratitude, appreciation, utterances of gratitude, English dialogical speech.

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується домінуванням антропоцентричної парадигми, у центрі якої перебуває людина. Відтак, особлива увага дослідників приділяється вивченню мовленнєво-мисленнєвої діяльності індивіда, зокрема, процесам породження і сприйняття емоційно-забарвленого мовлення. У цьому контексті дослідження висловлень вдячності набуває особливої актуальності, оскільки вони як досить поширені етикетні висловлення з притаманним їм рівнем емоційно-прагматичного потенціалу слугують ефективним і доступним інструментом побудови міжособистісних зв'язків у мікро- та макросоціумах індивідів. Іншими словами, вдячність, будучи базовою складовою соціальної взаємодії, без якої неможливо уявити людську взаємодію, є універсальним соціокультурним феноменом, властивим усім без винятку соціумам, проте який вирізняється певними культурно зумовленими особливостями, що передаються від покоління до покоління. З огляду на це, необхідності набуває обґрунтування лінгвістичного статусу

висловлень вдячності та їх функційних ознак, здатних здійснювати вплив на особливості актуалізації таких висловлень в англійському діалогічному мовленні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен вдячності привертає увагу дослідників з різних галузей знання. Вдячність розглядається як позитивна емоція у межах досліджень з психології, зокрема, з метою встановлення причин породження вдячності, її ролі у житті людини та впливу на ментальне здоров'я (Emmons, 2004, Watkins, 2003, McCullough, 2002). У площині прагматики та теорії мовленнєвих актів вивчаються мовленнєві акти подяки. Так, здійснено спробу систематизації мовних засобів (лексичних, граматичних, стилістичних і просодичних) реалізації мовленнєвого акту подяки різного ступеня широти, диференційованого на щиру, нещирю, саркастичну та фатичну подяку (Ківенко, 2018); участі паравербальних (Чемеринська, 2012), вербальних (Халіман, 2022) і просодичних (Чарікова, 2007) засобів оформлення висловлень подяки. Водночас у наведених працях відсутнє узагальнення функційного призначення висловлень вдячності, здатного здійснювати суттєвий вплив на специфіку їхньої актуалізації в комунікації. З огляду на це, **метою** нашої праці є обґрунтування лінгвістичного статусу та функційного призначення висловлень вдячності в англійському діалогічному мовленні.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб якомога повно охопити сутність лінгвістичного статусу висловлень вдячності, вважаємо за доцільне розглянути наявні в гуманітарному знанні дефініції поняття вдячності. Цікаво, що і в українських, і в англійських тлумачних словниках поняття «вдячність» трактується практично однаково і визначається як почуття подяки, яке виникає внаслідок готовності або бажання віддячити за допомогу, послугу чи зроблене добро (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005, Longman Dictionary, Oxford Dictionary), що свідчить про універсальність явища вдячності.

У словнику з етики наголошується на тому, що вдячність передбачає особливе ставлення людини до того, хто зробив їй добро, та бажання відплатити чимось добрим у майбутньому (Тофтул, 2014: 71-72). Подібне трактування зустрічаємо в джерелі (Українська мала енциклопедія, 1967: 131), де зазначено, що вдячність виявляється у вмінні людини належно оцінити виявлену до неї увагу чи зроблене їй добре діло. Наголошується також, що вдячність має досить значне суспільне значення, оскільки саме вона підтримує у людях бажання творити добро і виявляти любов у вчинках. У площині культурних символів вдячність розглядається як символ любові і пошани до Творця чи людей, а також як символ справжньої духовності, вихованості й милосердя (Енциклопедичний словник символів культури України, 2015: 101). Подібним чином, у стенфордській енциклопедії з філософії вдячність визначається як належна або навіть затребувана реакція бенефіціара на блага чи доброчинність від благодійника (Stanford Encyclopedia of Philosophy). Давньоримський філософ і оратор Цицерон уважав вдячність матір'ю усіх чеснот. А німецький філософ Іммануїл Кант визначав вдячність як священний обов'язок людини, який полягає в тому, що ми шануємо людину за ту користь, яку вона нам принесла, а також наголошував, що порушення обов'язку вдячності може зруйнувати моральний стимул до доброчинності (Kant, 1991: 248-249).

У межах досліджень з психології вдячність визначається як позитивна емоція, що виникає внаслідок позитивної оцінки дій, вчинків чи слів іншої людини (Emmons, 2004). Ця емоція виникає, коли дії іншої людини сприяють добробуту реципієнта (McCullough & Tsang, 2004: 124), а також, коли реципієнт послуги усвідомлює, скільки зусиль чи коштів доклав благодійник аби зробити щось позитивне для реципієнта (Fehr, 2017). Виникнення емоції вдячності передбачає двофазний когнітивний процес: по-перше, людина визнає, що отримала щось позитивне чи корисне для себе, наприклад, певну послугу або вербальну похвалу, комплімент тощо; по-друге, відбувається усвідомлення, що причиною цього є зовнішнє джерело (наприклад, інша людина), по відношенню до якого можна проявити вдячність (Weiner, 1985). У психології емоцію вдячності розглядають на двох рівнях: стану та схильності характеру індивіда. На рівні стану вдячність передбачає швидкоплинну емоційну реакцію, що виникає у відповідь на позитивний, корисний вчинок чи слова іншої людини. Вдячність на рівні схильності характеру можна описати як загальну схильність людини до вияву емоції вдячності. Якщо людина вдячна, тобто має цю рису, це не означає, що вона буде відчувати вдячність постійно, однак така людина більш схильна до емоційної реакції вдячності у відповідних ситуаціях, тобто у неї наявний низький поріг вдячності (Watkins, et al, 2003).

Вдячність також розглядається як чеснота, тобто внутрішньо цінна риса характеру людини, яка виконує роль морального орієнтиру чи компасу (McCullough, et al, 2001). Дослідження показують, що люди, яким властива вдячність як риса характеру, мають відчуття задоволення і позитивної оцінки навіть найменших дрібниць у житті, а також позитивно оцінюють роль і внесок інших людей у своє життя (Watkins, et al, 2003). Іншими словами, вдячність напряму пов'язана з вищим рівнем відчуття задоволення від життя та почуттям щастя. Крім того, наголошується (Watkins, et al, 2003, McCullough, et al, 2002), що регулярні практики вдячності здатні покращити настрій людини, її ментальне здоров'я та загальне благополуччя.

З викладеного зрозуміло, що почуття вдячності з'являється як певна емоційна реакція у відповідь на зовнішні стимули: і вербальні (наприклад, комплімент або похвала), і невербальні (наприклад, корисні для реципієнта вчинки чи послуги). Найпростішим та загально прийнятим способом вираження вдячності є її вербальне вираження, тобто шляхом висловлень вдячності. У межах теорії мовленнєвих актів і прагматики висловлення вдячності трактуються як іллокутивні мовленнєві акти, виконані мовцем, що ґрунтуються на попередній дії, виконаній іншим мовцем. Це дія є корисною для мовця, внаслідок чого він/вона відчуває вдячність чи позитивну оцінку, які знаходять вираження у вербалізованому висловленні вдячності (Eisenstein & Bodman, 1986: 167). Згідно з класичною теорією мовленнєвих актів, висловлення вдячності кваліфікуються як експресиви (Austin, 1962: 126), тобто акти, які передають певні психологічні стани. При цьому пропозиційним змістом висловлювання є умова щирості щодо комунікативної дійсності. Мовленнєві акти подяки сприяють підтриманню позитивного обличчя комунікантів, адже вони є ввічливими та мають позитивне спрямування, оскільки базуються на позитивній оцінці дій чи слів співрозмовника (Charikova, 2007: 155-156).

З іншого боку, існує думка про те, що висловлення вдячності не завжди реалізують лише позитивну стратегію ввічливості. Вони також можуть актуалізувати негативну стратегію ввічливості, якщо йдеться про нещирю подяку, або ж можуть вживатися виключно як соціально очікувані реакції, що виконують фатичну функцію і не мають емоційного навантаження. Крім того, вираження вдячності може бути пов'язане з бажанням підкреслити реакцію мовця не приємні слова чи некорисні, шкідливі вчинки іншої людини. У такому випадку висловлення актуалізує іронічну подяку. Відтак, мовленнєві акти

подяки можна вважати синкретичними мовленнєвими актами, адже вони поєднують ознаки експресивів, бехабітивів і конвівіалів. Їхня іллокутивна спрямованість не є сталою, а змінюється залежно від інтенції мовця: чи це бажання дотриматися ввічливого ритуалу, чи вербалізувати свій психологічний стан щирої вдячності (Ківенко, 2018: 63-64).

Для узагальнення розглянутих трактувань поняття вдячності нами було сформовано матрицю ознак вдячності, подану нижче на Рис. 1.

Таблиця 1

Матриця ознак висловлення вдячності

№ за/п	Джерело	Ознаки висловлення вдячності								
		Вияв почуття подяки	Бажання відплатити добром у майбутньому	Вияв особливого ставлення до людини	Позитивна оцінка отриманого блага чи послуги	Затребувана етикетна реакція на отримане благо чи дію	Вияв пошани до Бога та людей, моральний обов'язок	Позитивна емоційна реакція	Чеснота, моральний орієнтир	Вербалізація психологічного стану мовця
1	Longman Dictionary									
2	Oxford Dictionary									
3	Великий тлумачний словник СУМ, 2005									
4	Сучасний словник з етики, 2014									
5	Українська мала енциклопедія, 1957									
6	Stanford Encyclopedia of Philosophy									
7	Енциклопедичний словник символів культури України, 2015									
8	I. Кант, 1991									
9	R.A. Emmons, 2004									
10	M.E. McCullough & J. Tsang, 2004									
11	M.E. McCullough et al, 2001									
12	King et al, 2022									
13	Eisenstein & Bodman, 1986									
14	I.B. Чарікова, 2007									
15	I.O. Ківенко, 2018									

Рис 1. Матриця ознак висловлення вдячності

Як видно з матриці, найчастотнішими ознаками вдячності, які виокремлюються більшістю дослідників, є вияв почуття подяки, бажання людини продемонструвати добро у відповідь на отримане добро, потреба вербалізувати вдячність, що зародилася в психічній сфері індивіда, а також необхідність у висловленні позитивної оцінки як реакції на отримане благо чи послугу. Узагальнюючи викладене вище, набуваємо підстав для визначення висловлення вдячності з погляду мети нашого дослідження як комунікативної одиниці, що актуалізується в діалогічному мовленні як емоційна реакція мовця на попередню дію чи репліку іншого учасника комунікації та яке, залежно від мовленнєвої ситуації, може виражати схвальну оцінку, бажання дотримуватися соціальної норми чи ритуалу, або іронію.

Ураховуючи той факт, що висловлення вдячності актуалізують ці функції практично у кожній мові, їх типовою характеристикою є те, що лексичне наповнення таких висловлень передбачає вживання клішованих етикетних фраз, притаманними певному соціокультурному середовищу. Так, наприклад, в українській мові це «Дякую!», *вдячний*, «Спасибі!» тощо. В англійській мові типовими лексичними одиницями, які вживаються у висловленнях вдячності, є *to thank, to express gratitude, appreciate, be obliged*. Ці слова реалізують найбільше емоційно-прагматичне навантаження (Charikova, 2007: 213). Крім того, лексичне наповнення висловлень вдячності може включати й інші лексичні одиниці, зокрема, звертання, каузатори подяки (тобто слова, які вказують на причину вдячності, як в українській мові «за», наприклад, «Дякую тобі за допомогу!»), в англійській мові «for», наприклад, «Thank you for your help!»). Мовні одиниці, які інтимізують висловлення, також можуть

вживатися у висловленнях вдячності з метою передати емоційний стан мовця. Зокрема, це можуть бути засоби номінування людини, якій адресовано висловлення, займенники, іменники, словосполучення (Халіман, 2022: 327-331). Іншою характерною ознакою функціонування висловлень вдячності в діалогічному мовленні є їх супровід широкою варіативністю невербальних засобів комунікації. У висловленнях вдячності зазвичай вживаються такі невербальні засоби: паравербальні, що передають інформацію без залучення вербальних засобів (наприклад, посмішка, зітхання), тактильно-кінестезичні, які несуть прагматичне значення вдячності і реалізують стратегію ввічливості (наприклад, обіймання, потискання рук, постукування по плечу), кінетичні, або мова тіла (наприклад, кивання головою, певна постава, рухи прийняття подарунків) (Чемеринська, 2012: 82-83). Слід при цьому зазначити, що вираження вдячності може актуалізуватися виключно за допомогою невербальних, яка є зрозумілою мовцям у конкретній екстралінгвальній ситуації, наприклад, через обійми, сльози, посмішки тощо.

Залежно від комунікативної ситуації, висловлення вдячності можуть набувати різного функційного спрямування. З огляду на те, що у лексико-граматичній структурі таких висловлень часто наявні етикетні шаблонні фрази, досить поширеною є фатична, або ритуальна функція висловлення вдячності. Саме ця функція забезпечує дотримання соціально очікуваних норм під час спілкування та реалізацію стратегії позитивної ввічливості. У свою чергу, потреба передати позитивну оцінку слів чи дій співрозмовника реалізується за рахунок емоційно-експресивної функції висловлення вдячності, що дозволяє мовцю вербалізувати щирі подяки. У випадку вираження нещирої подяки як іронічно-саркастичної оцінки слів чи дій співрозмовника, які не є корисними для мовця, актуалізується оцінно-критична функція висловлень вдячності.

Висновки. Вдячність відіграє суттєву роль у житті людини та є визначальним соціокультурним феноменом. Поняття вдячності трактуємо як вираження почуття подяки, що виникає внаслідок готовності або бажання віддячити за допомогу, послугу чи отримане добро. Вдячність має значне культурне значення, сприяє побудові стосунків та порозумінню між людьми, є очікуваною соціальною реакцією на позитивні дії іншої людини. У філософії та релігії вдячність вважається чесною і навіть моральним обов'язком. У площині психології вдячність визначається як позитивна емоція, яка виникає внаслідок позитивної оцінки дій, вчинків чи слів іншої людини. Виникненню емоції вдячності передують дворівневий когнітивний процес. По-перше, людина визнає, що отримала щось позитивне чи корисне для себе, наприклад, певну послугу чи вербальну похвалу, комплімент, по-друге, відбувається усвідомлення, що причиною цього є зовнішнє джерело по відношенню до якого і буде проявлятися вдячність. Вдячність напряму пов'язана з вищим рівнем задоволення від життя та почуття щастя. Регулярні практики вдячності здатні покращити настрій, ментальне здоров'я та благополуччя людини. Вдячність породжується як емоційна реакція у відповідь на вербальні чи невербальні зовнішні стимули. Найпростішим та загально прийнятим способом вираження емоції вдячності є її вербальне вираження шляхом актуалізації висловлень вдячності. У межах теорії мовленнєвих актів висловлення вдячності трактується як іллокутивні мовленнєві акти, виконані мовцем, що ґрунтуються на попередній дії іншого індивіда. У межах нашого дослідження визначасмо висловлення вдячності як комунікативну одиницю, що актуалізується в діалогічному мовленні як емоційна реакція мовця на попередню дію чи репліку іншого учасника комунікації та яке, залежно від мовленнєвої ситуації, може виражати схвальну оцінку, бажання дотримуватися соціальної норми чи ритуалу, або іронію.

Функції висловлень вдячності в діалогічному мовленні різняться залежно від емоційного стану й інтенції мовця та включають такі: фатична, або ритуальна функція (регулювання й дотримання соціально прийнятних вимог і ритуалів ввічливості); емоційно-експресивна (вираження позитивної оцінки вчинків чи слів співрозмовника у формі щирої подяки; оцінно-критична (актуалізація іронічної оцінки некорисної дії чи слів співрозмовника у формі нещирої подяки. Актуалізація цих функцій в англійському діалогічному мовленні забезпечується типовими вербальними засобами (клішовані етикетні фрази, емоційно-забарвлені лексичні одиниці, особові займенники, каузатори подяки, мовні одиниці, які інтимізують висловлення), супроводжуваними варіативністю невербальних засобів комунікації (паравербальних, тактильно-кінестезичних, кінетичних).

Результати цієї теоретичної розвідки щодо визначення поняття, ознак та особливостей функціонування висловлень вдячності будуть використані у подальших дослідженнях під час

Окреслена нами картина функційних особливостей актуалізації вдячності, побудована шляхом аналізу наявних у гуманітарних дисциплінах трактувань явища вдячності, здатна слугувати підґрунтям для формування програми й методики експериментально-фонетичного дослідження психоенергетичних ознак реалізації в англійському діалогічному мовленні різних за емоційно-прагматичним потенціалом висловлень вдячності.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII. 1728 с.
2. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2015. 912 с.). URL: <https://archive.org/details/slovnysymboliv/page/n463/mode/2up?view=theater> (дата звернення: 02.05.2025)
3. Ківенко І. О. Мовленнєвий акт подяки: прагмалінгвістичний аналіз (на матеріалі англійської мови) : дис. ... к-та філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2018. 226 с.
4. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики : Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.
5. Українська мала енциклопедія : [у 8 т., 16 кн.] / Є. Онацький. Буенос-Айрес : Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині, 1957. Кн. 2 : Літери В-Г. 1958. с. 121-300 с. URL: https://archive.org/details/UkrMalaEn/kn_02_%D0%92-%D0%93/page/n1/mode/2up (дата звернення: 02.05.2025)
6. Халіман О. В. Мовленнєвий акт подяки в аспекті лінгвоаксіології // Поліграна філологія без кордонів: колективна монографія. Харків, 2022. С. 324-332.
7. Чарікова І. В. Соціокультурна та лінгвістична варіативність висловлень подяки в англійському дискурсі // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Київ, 2007. Серія 9. Вип. 2. С. 154-158.
8. Чемеринська І. Я. Невербальні засоби вираження подяки в англійській комунікації // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. 2012. Випуск 19. С. 79-85.
9. Austin J. L. How to do things with words. Oxford: Oxford University Press, 1962. 167 p.

10. Eisenstein M., Bodman J. W. 'I very appreciate': Expressions of gratitude by native and non-native speakers of American English // *Applied linguistics*. 1986. Vol. 7. No. 2. P. 167-185. URL: <https://doi.org/10.1093/applin/7.2.167>
11. Emmons R. A. *Psychology of Gratitude: An Introduction* // *The Psychology of Gratitude*. New York, 2004. P. 3-16.
12. Fehr R., Fulmer A., Awtrey E., Miller J.A. The Grateful Workplace: A Multilevel Model of Gratitude in Organizations // *Academy of Management Review*. 2017. Vol 42. No.2. URL: <https://doi.org/10.5465/amr.2014.0374>.
13. Kant I. *The Metaphysics of Morals* / introduction, translation, and notes by Mary Gregor. San Diego State University. Cambridge University Press, 1991. 307 p.
14. King, P.E., Baer, R.A., Noe, S.A., Trudeau, S., Mangan, S.A., Constable, Sh.R. Shades of Gratitude: Exploring Varieties of Transcendent Beliefs and Experience. *Religions* 13: 1091. 2022. <https://doi.org/10.3390/rel13111091>
15. Longman Dictionary. URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/gratitude> (дата звернення: 02.05.2025)
16. McCullough M. E., Kilpatrick S. D., Emmons R. A., Larson D. B. Is gratitude a moral affect? // *Psychological Bulletin*. 2001. Vol. 127. P. 249-266.
17. McCullough M.E., Emmons R.A., Tsang J. The grateful disposition: A conceptual and empirical topography // *Journal of Personality and Social Psychology*. 2002. Vol. 82. P. 112-127.
18. McCullough M.E., Tsang J.-A. Parent of the Virtues? The Prosocial Contours of Gratitude. / In R.A. Emmons & M.E. McCullough (Eds.). *Psychology of Gratitude*. 2004. (pp. 123-144). New York: Oxford University Press.
19. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/gratitude?q=gratitude+> (дата звернення: 02.05.2025)
20. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/gratitude/> (дата звернення: 02.05.2025)
21. Watkins P. C., Woodward K., Stone T., Kolts R. L. Gratitude and happiness: Development of a measure of gratitude, and relationships with subjective wellbeing // *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 2003. Vol. 31. No. 5. P. 431-451.
22. Weiner B. An attributional theory of achievement motivation and emotion. // *Psychological Review*. 1985. Vol 92. No.4. URL: DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-295X.92.4.548>.

References:

1. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* : 250000 (2005) [Big explanatory dictionary of contemporary Ukrainian] / Ed. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun. VIII. 1728 p. [in Ukrainian]
2. *Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy* (2015) [*Encyclopedic dictionary of the symbols of Ukrainian culture*] / Ed. V. P. Kotsura, O.I. Potapenko, V.V. Kuibidy. 5-e vyd. [5th Edition] Korsun-Shevchenkivskiy: FOP Havryshenko V.M. 912 p. [in Ukrainian] <https://archive.org/details/slovnysymboliv/page/n463/mode/2up?view=theater> (date of entry: 02.05.2025)
3. Kivenko, I. (2018). *Movlennievyy akt podiaky: prahmalinhvistychnyy analiz (na materialy anhliiskoi movy)* [*Gratitude Speech Act: Pragmalinguistic Analysis (based on the English language)*] [Dysertatsiia na здобuttia naukovooho stupenia kandydata filolohichnykh nauk (doktora filosofii) za spetsialnistiu 10.02.04. «Hermanskiy movy». Odesa. Odeskiy natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnikova] [Thesis for a Candidate Degree in Philology (PhD), speciality 10.02.04 Germanic languages. Odesa I. Mechnikov National University] [In Ukrainian]
4. Toftul, M.H. (2014). *Suchasnyi slovnyk z etyki* [*Contemporary Dictionary of Ethics*]. Zhytomyr. Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. [Zhytomyr. Ivan Franko State University Publishing] [In Ukrainian]
5. *Ukrainska mala entsyklopediia* (1958) [*Ukrainian Small Encyclopedia*] : [in 8 Vol., 16 Is.] / Ed. Ye. Onatskyi. Buenos-Aires : Nakladom Administratury UAPT v Argentini, 1957. Kn. 2 : Litery V-G. https://archive.org/details/UkrMalaEn/kn_02_%D0%92-%D0%93/page/n1/mode/2up (date of entry: 02.05.2025)
6. Khaliman, O.V. (2022) *Movlennievyy akt podiaky v aspekti linhvovaaksiolohii* [Gratitude Speech Act in the Context of Linguistic Axiology]. *Polihhranna filolohiia bez kordoniv: kolektyvna monohrafiia*. [Philology without Boundaries: Collective Monograph]. pp. 324-332. Kharkiv.
7. Charikova, I. V. (2007). Sotsiokulturna ta linhvistychna variatyvnist vysloven podiaky v anhliiskomu dyskursi [Sociocultural and Linguistic Variety of Gratitude Utterances in English Discourse]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova*. [Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University]. Kyiv. Series 9. No. 2.
8. Chemerynska, I. Ya. (2012). Neverbalni zasoby vyrazhennia podiaky v anhlo movnii komunikatsii [Non-verbal Means of Expressing Gratitude in English Communication]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii inozemni movy*. [Scientific Bulletin of the Lviv University. Foreign Languages Series] Vol. 19.
9. Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press. 1962. 167 p.
10. Eisenstein, M., & Bodman, J. W. (1986). 'I very appreciate': Expressions of gratitude by native and non-native speakers of American English. *Applied linguistics*, Vol 7, No. 2. <https://doi.org/10.1093/applin/7.2.167>
11. Emmons, R.A. (2004). Psychology of Gratitude: An Introduction. In *The Psychology of Gratitude*. In R.A. Emmons & M.E. McCullough (Eds.), *Psychology of Gratitude* (pp. 3-16). New York: Oxford University Press.
12. Fehr, R., Fulmer, A., Awtrey, E., & Miller, J.A. (2017). The Grateful Workplace: A Multilevel Model of Gratitude in Organizations. *Academy of Management Review*. Vol 42. No.2. <https://doi.org/10.5465/amr.2014.0374>.
13. Kant, I. (1991) *The Metaphysics of Morals* / introduction, translation, and notes by Mary Gregor. San Diego State University. Cambridge University Press.
14. King, P.E., Baer, R.A., Noe, S.A., Trudeau, S., Mangan, S.A., Constable, Sh.R. (2022) Shades of Gratitude: Exploring Varieties of Transcendent Beliefs and Experience. *Religions* 13: 1091. <https://doi.org/10.3390/rel13111091>
15. Longman Dictionary. <https://www.ldoceonline.com/dictionary/gratitude> (date of entry: 02.05.2025)
16. McCullough, M. E., Kilpatrick, S. D., Emmons, R. A., & Larson, D. B. (2001). Is gratitude a moral affect? *Psychological Bulletin*. Vol. 127.
17. McCullough, M.E., Emmons, R.A., & Tsang, J. The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 82.
18. McCullough, M.E., & Tsang, J.-A. (2004). Parent of the Virtues? The Prosocial Contours of Gratitude. / In R.A. Emmons & M.E. McCullough (Eds.). *Psychology of Gratitude* (pp. 123-144). New York: Oxford University Press.
19. Oxford Learner's Dictionary. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/gratitude?q=gratitude+> (date of entry: 02.05.2025)
20. Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu/entries/gratitude/> (date of entry: 02.05.2025)
21. Watkins, P. C., Woodward, K., Stone, T., & Kolts, R. L. Gratitude and happiness: Development of a measure of gratitude, and relationships with subjective wellbeing. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 2003. Vol. 31. No. 5.
22. Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*. Vol 92. No.4. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.92.4.548>.